

МОВНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ОБРАЗІВ ДІТЕЙ У ХУДОЖНІХ ТВОРАХ І. ФРАНКА

Трумко О. М.

*кандидатка філологічних наук,
наукова співробітниця*

*Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»*

вул. Степана Бандери, 32-а, Львів, Україна

orcid.org/0000-0003-3816-6164

oksana_trumko@ukr.net

Ключові слова: мовний образ,
мовні засоби, син, донька, вік,
І. Франко.

У статті проаналізовано образи дітей з погляду їхньої соціальної ролі в сім'ї, зокрема виявлено мовні засоби, які І. Франко використовує для творення образів синів і доньок. Засоби мовної репрезентації образів дітей висвітлено у зв'язку з їхнім віком: дошкільний, молодший шкільний, юнацький та дорослий. Встановлено, що у творах І. Франка подана інформація про вік дітей, соціальний статус, зовнішній вигляд (риси обличчя, розмір і колір очей, волосся, статура, одяг), риси характеру, світогляд, рівень розумових здібностей, особливості мовлення, самооцінку, поведінку в соціумі. Є інформація про схожість / несхожість із батьками, поведінку дітей у сім'ї, ставлення до них оточення.

Для створення образів дітей письменник використовує іменники, прикметники / дієприкметники (виступають у ролі епітетів), числівники, дієслова, фразеологізми, метафори, порівняльні звороти тощо. Ці засоби забезпечують презентацію синів і доньок у художніх творах.

Встановлено, що для дітей дошкільного віку визначальними є такі характеристики: наївний світогляд, занижена самооцінка, рівень розумових здібностей – невисокий, вони ще не вміють висловлювати свою думку та поводитися відповідно до очікувань батьків / соціуму. Діти молодшого шкільного віку мають додаткові соціальні ролі, є схожими / несхожими з батьками, у них є почуття гумору, високі інтелектуальні здібності, належна поведінка в соціумі. Для них характерні певна хворобливість і сум. Вони відчувають страх перед батьками. Діти юнацького та дорослого віку, зокрема сини, у художніх творах представлені позитивно та негативно, що показує різниця у ставленні до батьків та оточення. Доповнює негативно представлений образ сина суспільна думка, показуючи його як нечесну людину. Отже, у художніх творах І. Франка представлено образи дітей різних вікових категорій, кожна з яких має свої особливості.

LANGUAGE MEANS OF CHARACTERIZATION OF CHILDREN IN I. FRANKO'S WORKS

Trumko O. M.

*Candidate of Philological Sciences,
Research Associate*

*International Institute of Education, Culture and Diaspora Relations
of the Lviv Polytechnic National University
Stepan Bandera str., 32-a, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-3816-6164
oksana_trumko@ukr.net*

Key words: *language image,
language means, son, daughter,
age, I. Franko.*

This paper analyzes the characters of children in terms of their social role in the family. In particular, language means used by I. Franko to create characters of sons and daughters are identified. The means of language representation of characters of children are highlighted based on their age: preschool, primary school, youthful and adult. It is found that Ivan Franko's works provide information about children's age, social status, appearance (facial features, eye size and color, hair, constitution, clothing), character traits, worldview, mental ability level, speech, self-esteem, behavior in society. There is information about similarities / differences with parents, children's behavior in the family and the attitude of the environment towards them.

To create characters of children, the writer uses nouns, adjectives / participles (it acts as epithets), numerals, verbs, phraseological units, metaphors, similes, and so on. These means represent sons and daughters in works of fiction.

It is found that preschool children have the following characteristics: naive worldview, low self-esteem, level of mental abilities is low, they cannot express their opinion and behave in accordance with the expectations of parents / society. Primary school children have additional social roles, they are similar / different from their parents, they have a sense of humor, high intellectual abilities, proper behavior in society. They are characterized by some weakness and sadness. They feel fear of their parents. Children of adolescence and adulthood, in particular sons, are presented positively and negatively in fiction, which is conveyed by different attitudes towards parents and the environment. Public opinion adds to the negatively presented image of the son, describing him as a dishonest person. Thus, in I. Franko's works there are characters of children of different ages, each of which has its own characteristics.

Система мовних засобів для створення образів дітей в українській лінгвістичній традиції є об'єктом аналізу у працях багатьох дослідників. Проаналізовано особливості номінації дітей та специфіку її творення (В. Матвеев, В. Семейак) [8; 10], взаємозв'язок імені та віку дітей (О. Гурова) [4], вивчено функціонування образів дітей у художніх творах (О. Зелінська, Н. Ковальчук, О. Трумко) [5; 7; 11], розкрито зміст концепту *dîtu* в українських пареміях (В. Калько) [6] тощо. Увага науковців в основному зосереджена на образах маленьких хлопчиків і дівчаток. Проте в цій статті ми проаналізуємо образи дітей з погляду на їхні соціальні ролі в сім'ї, зокрема виявимо мовні засоби, які І. Франко використовує для творення образів синів і доньок

різних вікових категорій, дошкільного, молодшого шкільного, юнацького та дорослого віку.

Мовний образ – це «ментальний предмет, закріплений у мові та культурі між об'єктивним світом і людиною – дослідником цієї дійсності» [1, с. 45]. Його ознаки: 1) репрезентація узагальненої інформації про певний об'єкт дійсності та даних, які сформовані на основі досвіду, уявлень, емоційних переживань; 2) встановлення зв'язку з культурними надбаннями народу, його цінностями, естетичними вподобаннями; 3) суб'єктивізація й індивідуалізація; 4) вираження цієї категорії в мовних засобах [2, с. 29]. Отже, у мовленні відбувається вербалізація образу предмета чи явища, його перцептивних характеристик (розмір, форма, колір тощо), що «формується на основі

національних концептуально-структурних канонів та лексико-семантичних особливостей відповідної мовної системи» [13, с. 157].

Створюючи образи дітей (сина та доньки), І. Франко використовує набір лексико-граматичних засобів, які розкривають вік, зовнішні ознаки, риси характеру, особливості сімейних стосунків, взаємодію із соціумом тощо.

Образи синів і доньок дошкільного віку в художніх творах І. Франко формує за допомогою вказівки на вік, що виражена числівником (*п'ять*; «*їй було всього п'ять літ*» [12, т. 15, с. 92]) або прикметником (*малий/маленький*, зменшено-пестлива форма) [12, т. 15, с. 65, 68, 96; 12, т. 22, с. 35].

Особливості зовнішнього вигляду дітей передає інформація про розмір і колір очей («*Невеличкі його сірі оченята живо бігають*» [12, т. 15, с. 66]), обличчя (прикметник *зарум'яний* [12, т. 22, с. 50]), волосся (прикметники *рудоволосий* [12, т. 21, с. 170], *біле* [12, т. 15, с. 94], порівняння *мов льон, волосся* [12, т. 15, с. 94]).

Важливим є й опис одягу: «*босий, у одній сорочці сидів у кути коло огнища*» [12, т. 21, с. 170], «*в одній сорочині, довгій до кісток і підперезаній червоною крайкою*» [12, т. 15, с. 94].

Світогляд дитини формують близькість із природою («*над усе любить бігати сам по зелених, цвітастих лугах <...> любить упиватися солодким запахом росистої конюшини <...> А ще річку <...> цілими годинами любить сидіти, заповивши в високий зелений косітник або між густе лапасте листя надбереженого підбілу*» [12, т. 15, с. 66], «*Ві сні й на яві у неї все одно та одно на думці – ліс і його тайники*» [12, т. 15, с. 92]) та віра у надприродні сили («*Ах, як радо, з якою розкішню слухала вона казок про лісових духів, про ті напівстрашні, напівпринадні твори людської фантазії, а особливо про мавок <...>*» [12, т. 15, с. 92]), страх перед ними («*Боїться «дідів у кутах» <...> боїться череватого комина <...>*» [12, т. 15, с. 68], «*моя роздразнена дитиняча уява, годувана з дня на день лячними казками про всякі маровища*» [12, т. 16, с. 435], «*Моя уява залюднена марами, упирями, страчуками, про які я щовечора слухаю оповідання*» [12, т. 21, с. 160], «*поглянула на стелю, в якій стримів забитий чорний, грубий, дерев'яний гак, дивачно понакарбовуваний. Сей гак в її уяві був «кусікою»*» [12, т. 15, с. 93]).

Інформацію про рівень розумових здібностей дитини письменник передає за допомогою словосполучення *дурний хлопець* і фразеологічної сполуки *туман вісімнадцятий* [12, т. 15, с. 68–70]. На невміння хлопця правильно, доречно висловлюватися вказують метафори *говорить таке, що старші як почують, то тільки плечима стискають; бовтаєш, як той рибак бовтом бовтає; якусь дурницю вистрілить* [12, т. 15, с. 65, 69, 70].

У дитини занижена самооцінка, що ілюструє дієслово *вміти* у сполученні із часткою *не* й інфінітивом *мислити*: «*Бідний Мирон прийшов до того переконання, що він не вміє мислити!*» [12, т. 15, с. 69].

Поведінка хлопця в соціумі може бути такою, що «не відповідає нормам», є «незрозумілою, чудною, боязливою, сором'язливою, нерішучою, повільною» та «відмінною від поведінки інших» [3, с. 293, 1349, 776]. Про це свідчать підібрані прикметники, які характеризують людину за способом поведінки в суспільстві: *дивний, несмілий, непроторний*, порівняльний зворот *якесь не таке, як люди*, словосполучення *невітцівська дитина* [12, т. 15, с. 65].

Образи синів і доньок молодшого шкільного віку розкриває вказівка на їхній вік, виражена за допомогою іменників, прикметників і числівників: «*Цесі вже шість літ минуло, а Михасеві на осьмий поступило*» [12, т. 19, с. 17], «*хлопчина-восьмиліток*» [12, т. 15, с. 75], «*семилітній хлопчина*» [12, т. 18, с. 320]. Подана інформація про соціальні ролі, яких вони набувають у зв'язку з віком, – діти є школярами («*обоє прийнято відразу до другої класи*» [12, т. 19, с. 17]) або виконують сільськогосподарські роботи («*наступать у добрих людей, та й за то мають їду й одяжину яку-таку*» [12, т. 15, с. 230]).

Зовнішні ознаки дітей ілюструють лексеми *невеличкий, марність* («худий, мізерний, блідий» [3, с. 647]), *слабовитість* («немічної будови, схильний до захворювань» [3, с. 1341]), *жалібний* та *сумний* (про погляд) [12, т. 15, с. 56, 75]. Характеристики волосся, обличчя й очей, їх форми та кольору виражені прикметниками / дієприкметниками *русявий* [12, т. 15, с. 75], *блискучі, зачудовані, кругленькі, рум'яні, хороші, цікаві, чорні* («*Дві пари чорних блискучих дитинячих очей, наполовину цікавих, а наполовину зачудованих, вдивляються в нього. Ті очі роз'яснюють і оживляють два дитячі личка, кругленькі, рум'яні, чудово хороші*» [12, т. 19, с. 17]).

Образ хлопчика доповнює інформація про «подібність до матері», що передає дієслово *удаватися* [3, с. 1496] («*весь удався в матір*» [12, т. 15, с. 75], *вид того хлопчика <...> так дивно подібного до матері*) [12, т. 19, с. 21]), а дівчинки – порівняння її рис із батьковими за допомогою прикметників вищого ступеня *ніжніші, благородніші* [12, т. 19, с. 21].

Інформуючи читача про риси характеру дітей, І. Франко вказує на рухливість та почуття гумору: «*резолютного і бистрого в рухах і з деяким відтінком дитинячого юмору в словах*» [12, т. 19, с. 21]. Значні інтелектуальні здібності дітей ілюструє фразеологічна сполука *мати глузди в голові* [12, т. 21, с. 73], тобто бути «розум-

ним, розважливим» [9, с. 372]. Вони є «добре вихованими» («були добре виховані, розумно, свobodно, без неволення їх дитинячої вдачі» [12, т. 19, с. 21]), «розумними» («хороше вчать!» *Учителі не можуть їх передо мною нахвалитися*» [12, т. 19, с. 17]) та «слухняними» («*Привикши до послуху і не бачачи жартливого відтінку на батьковім лиці, хлопчик <...>*» [12, т. 19, с. 19]).

Ставлення до батька передає дієслово *боятися* [12, т. 15, с. 81], у значенні якого є сема «відчуття страху, зумовленого можливістю застосування батьком фізичної сили щодо сина».

Образи синів і доньок юнацького та дорослого віку насамперед формує інформація про їхній вік – для цього використані іменник *молодець*, числівники в поєднанні із прислівниками («*Андрій Кирилич Петрій був молодець около двадцяти літ*» [12, т. 14, с. 18], «*мав, напевно, не більше тридцяти літ*» [12, т. 18, с. 38]). В одному із творів є інформація про професійну діяльність – лікар [12, т. 18, с. 37]. На сина покладена функція «матеріального забезпечення сім'ї» («*стара мати чекає на його заробок*» [12, т. 15, с. 299]).

Зовнішній вигляд передає дієслово *здаватися*, яке позначає «зовнішню подібність сина з батьком» («*<...> обичаєм та вдачею капля в каплю у вітця вдалися*» [12, т. 14, с. 308]). Фразеологізми *що маків цвіт* [12, т. 14, с. 308] та *кров з молоком* [12, т. 21, с. 222] підкреслюють вроду хлопця, його свіже, рум'яне обличчя [9, с. 315], метафоричне словосполучення *як соколи* [12, т. 14, с. 319] – красу, сміливість, молодечтво [3, с. 1353]. Прикметники та дієприкметники із семантикою позитивної оцінки *занімательний, привітний, приятний, хорошиий* [12, т. 14, с. 18, 31], *статний* [12, т. 22, с. 492], *високий, плечистий, збудований (сильно)* [12, т. 18, с. 37], *незвичайної (вроди)* [12, т. 21, с. 222] вказують на те, що хлопець «має привабливу зовнішність, гарні риси обличчя», «є вродливим, приємним», «викликає приємні почуття, потяг до себе», «виражає щирість», «він стрункий, з гарною, пропорційно складеною фігурою», «має велику фізичну силу» [3, с. 434, 1112, 1141, 1571, 1387, 983, 1314]. Доповнюють образ якісні прикметники *блискучий, високий, мірний, пишний, рослий, русявий, чорний, з золото-жовтим волоссям, блискучими кучерями, з синіми лагідними очима* та предикат *спадати густими кучерями* [12, т. 14, с. 18; 12, т. 21, с. 222]. Є узагальнена інформація про те, що риси обличчя – *правильні*, тобто такі, що відповідають правилам пропорції та симетрії [12, т. 18, с. 37]. Одяг хлопця підкреслює його соціальний статус: «*Він став убиратися, як на селі виражались, по-панськи*» [12, т. 14, с. 138].

Особливості характеру передають іменники позитивної оцінки *витривалість, добродуш-*

ність, лагідність, пильність, услужливість, щирість, словосполучення *спокій душі*, прикметники зі значенням позитивної оцінки *веселий, жартобливий, розмовний* [12, т. 14, с. 18], *щирий, одвертий і добрий* [12, т. 21, с. 222], *працьовитий* [12, т. 14, с. 266], фразеологічні словосполучення *дитина тиха* [12, т. 14, с. 311], *душа не дитина* [12, т. 14, с. 247], дієслово *робити* у сполученні із прислівником *мовчки* [12, т. 14, с. 311]. Отже, юнак є «прихильний до людей і до всього навколишнього; спокійний, сумирний, тихий, розмірений», він «прямо, безкорисливо, щиросердечно виражає свої почуття, думки», перебуває в «радісному та безтурботному настрої, любить жартувати, веселитися, є говірким» [3, с. 307, 603, 1639, 124, 365, 1253], а також «здатний витримувати велике фізичне чи моральне напруження», «готовий робити послуги», «відзначається спостережливістю та здатний усе помічати» [3, с. 1516, 943]. Він «говорить правдиво», є «прямолиніним, приятним, чуйним, лагідним, гостинним», «сумлінно ставиться до роботи» [3, с. 116, 1639, 307, 1103]. І. Франко зазначає, що хлопець є «людиною, що звичайно не проявляє різко чи бурхливо своїх почуттів; він спокійний, лагідний» [3, с. 682].

Прикметники позитивної оцінки *добрий* (у сполученні із прислівником *незвично*) та *бистрий* вказують на значні розумові здібності [3, с. 307, 761, 78] («*Гриць, маючи незвичайно добру пам'ять і бистре око, засвоював собі все, що чув, придивлявся до всього, що бачив*» [12, т. 21, с. 223]). Прикметник *повільний* підкреслює «поміркваність хлопця та його виваженість у діях» [3, с. 998] («*зроду повільний собі*» [12, т. 14, с. 266]).

Для повноти образу І. Франко відзначив любов хлопця до навчання («*жаль йому стало і тих наук, котрі лиш що зачав був правдиво любити і цінувати <...>*» [12, т. 14, с. 19]). Дієприкметник *привичасний (до праці)* та дієслово *робити* у сполученні із прислівниками позитивної оцінки *совісно* та *добре* характеризують хлопця як такого, що «виробив навички, вміння виконувати яку-небудь роботу у ранньому віці і тепер вправно, старанно, сумлінно та чесно працює» [3, с. 1116, 1353, 307] («*Іван, привичасний змалечку до невсипної праці*» [12, т. 14, с. 325], «*діло своє він робить совісно і добре*» [12, т. 14, с. 398]).

Стосунки між батьком та сином є «рівноправними» (предикат *почитати за рівного* [12, т. 14, с. 138]), «він його любить та поважає» («*рад був жити близ вітця, котрого дуже любив і поважав <...>*» [12, т. 14, с. 19]). Дієслова *впадати* («*<...> дуже впадав коло батька <...>*» [12, т. 21, с. 426]), *утішати* («*<...> син узявся потішати його*» [12, т. 21, с. 439]) та *цілувати* («*Він кинувся до постелі, вхопив холодну батькову руку і почав цілувати її й обливати слізьми*» [12, т. 21, с. 244])

позначають «дії сина, спрямовані на підтримку батька, та засвідчення своєї турботи, любові» [3, с. 1508, 209, 1588]. Для повноти образу сина письменник описує його поведінку в конфліктних ситуаціях, ініціатором яких виступає батько. Хлопцеві притаманні «внутрішній спокій, відсутність страху», «печальний, журливий вигляд» («*А Іван стояв при комині незляканий, спокійний, з жалібним видом і буцім не бачив погрози вітця*» [12, т. 14, с. 334]).

Паралельно у творах І. Франко вживає засоби, що створюють негативний образ сина, – його позначає іменник *натура* у сполученні із прикметником *дикий / дикийший*, тобто «страшний, дивний, незвичайний» [3, с. 295]: «*Їх із природи дика натура стала, під проводом такого ж вітця, ще дикушою і безпосередньо запровадила молодців на дорогу зла і переворотності*» [12, т. 14, с. 45]. Відсутність будь-яких теплих почуттів до матері, поваги до неї передають абстрактні іменники в поєднанні із прийменником *без*: «*Без чутства, без згляду на вік і слабість здоров'я вони обходилися з нею <...>*» [12, т. 14, с. 45]. Низка мовних засобів, зокрема дієслово *буркати* («докучливо висловлював своє невдоволення чим-небудь, дорікав» [3, с. 103, 759]), ілюструють «негативне ставлення сина до батька» («*і не без того було, щоб і він не раз не буркнув на батька або іншим способом не дав йому пізнати свого незадоволення*» [12, т. 21, с. 427]).

Ставлення хлопця до інших людей передають іменники *снисходительність* та *гордість*, словосполучення *аристократичеський усміх* [12, т. 14, с. 138], які свідчать про «зневагу, презирство до інших» та «надмірно високу думку про себе» [3, с. 445, 254]. Дієслова *має, вміє, панувати, любить, привик, поборювати*, які в цьому контексті набувають негативного значення, характеризують його як людину «самовпевнену», «стриману у своїх словах та діях», «владну»: «*З кожного руху, з кожного слова його було видно, що сей чоловік має дуже високе розуміння про свою вартість, що вміє панувати над собою, але zarazом уміє і любить панувати над іншими і привик поборювати всякі труднощі, що стоять на заваді його замислам*» [12, т. 18, с. 38]. Семи «прагматизм», «відсутність почуття гумору та надмірна серйозність», «егоїзм» підсилюють виражені характеристики (іменник *ворог*, прикметник *позитивний* у переносному значенні та метафоричні сполуки *поглядав на світ холодним оком анатома, як у добрій машині*) («*Ворог усякого сентименталізму, він поглядав на світ холодним оком анатома і віддавна привик судити всіх і вся тільки з погляду свого улюбленого «я»*» [12, т. 18, с. 38], «*Ворог дотепу і жартів <...> був се чоловік наскрізь позитивний і реальний*» [12, т. 18, с. 38]).

Доповнює негативний образ і оцінка соціуму, який характеризує хлопця як «нечесну людину»: «*<...> плели щось люди, що Гнат не зовсім має чисті пальці, не раз там крізь них і децю чуже прослизнеться <...> І нібито не злодій, нічого кримінального за ним не водиться, а злодійкуватий. Як то кажуть, «має неруши у руках»*» [12, т. 14, с. 255]. Підставою для такого судження є негативна оцінка деяких рис характеру та зовнішнього вигляду хлопця, що виражена іменником *забіяка* («той, хто заводить, починає бійку, любить битися; розбійник» [3, с. 376]), прикметниками *злий, поганий, хитрі* (про очі) зі значенням негативної оцінки та сталими порівняннями негативної оцінки *очка, як у татарина, голова, як макітра, губи, мов подушки* («*<...> був такий злий та забіяка <...> такий поганий. Волосся червоне, очка маленькі, хитрі, як у якого татарина, сам великий, голова, як макітра, а губи, мов подушки, такі повіддувані*» [12, т. 14, с. 255]).

Образ доньки виражають іменники *шевкиня* [12, т. 18, с. 16], що вказує на рід її занять, та *каліка* [12, т. 18, с. 15] (свідчить про стан здоров'я).

Про зовнішній вигляд дівчини свідчать прикметники з позитивною оцінкою *гарна* [12, т. 18, с. 21], *здоровий* [12, т. 14, с. 257], які характеризують її обличчя як «таке, що має позитивні якості, властивості та заслугове схвалення, є правильне» [3, с. 223, 455].

Риси характеру передають іменники *м'якість і вдумчивість* [12, т. 18, с. 21], що характеризують її як «лагідну, добру, сердечну, чутливу людину», «здатну серйозно, зосереджено думати, мислити, заглиблюватися в сутність чого-небудь» [3, с. 689, 117]. Фразеологічне словосполучення *щира душа* позначає дівчину як «чесну, відверту, щедру, доброзичливу людину» [3, с. 1639], відокремлене означення *не в маму вдалася* [12, т. 14, с. 259] вказує на «відмінність характеру доньки від матиного». Прикметники із семами позитивної оцінки *чудовий, срібний, тихенький* та порівняння *мов несміливий голосок* [12, т. 14, с. 258] дають уявлення про тембр мовлення дівчини. Найвищий ступінь порівняння прикметника *щасливий* ілюструє душевний стан доньки, протиставляє його станові інших членів сім'ї: дівчина перебуває «у стані щастя та радості» [3, с. 1637] («*Вона одна була ще найщасливіша на всю хату*» [12, т. 14, с. 257]).

Висновки. У творах І. Франка представлені образи дітей дошкільного, молодшого шкільного, юнацького та дорослого віку. Подана інформація про вік дітей, соціальний статус, їхній зовнішній вигляд (риси обличчя, розмір і колір очей, волосся, статура, одяг), риси характеру, світогляд, рівень розумових здібностей, особливості мовлення, самооцінку, поведінку в соціумі. Є інформація про схожість/несхожість із батьками, ставлення до них.

Для створення образів дітей письменник використовує іменники, прикметники / дієприкметники із семами позитивної чи нейтральної оцінки (виступають у ролі епітетів), числівники, дієслова, фразеологізми, метафори, порівняльні звороти. Ці засоби забезпечують позитивне представлення синів і доньок у художніх творах.

Моделюючи поведінку дорослих дітей, зокрема синів, І. Франко також уживає іменники, прикметники та метафори, які передають негативну оцінку.

Для дітей дошкільного віку визначальними є такі характеристики: наївний світогляд, занижена самооцінка, рівень розумових здібностей – невисокий, вони ще не вміють висловлювати свою думку та поводитися відповідно до очікувань батьків / соціуму.

Діти молодшого шкільного віку мають додаткові соціальні ролі, є схожими / несхожими з батьками, у них є почуття гумору, високі інтелектуальні здібності, належна поведінка в соціумі. Для них характерні певна хворобливість і сум. Вони відчувають страх перед батьками.

Образи дітей юнацького та дорослого віку формує інформація про професійну діяльність, зовнішність, риси характеру, ставлення до батьків та оточення. З одного боку, вони є красивими, стійкими, розумними, поміркованими, щирими, веселими, жертвними, чесними, приязними, працьовитими. Діти зовні схожі / несхожі з батьками, позитивно ставляться до них, матеріально забезпечують, піклуються. Проте поруч із позитивно представленим образом дітей, зокрема дорослого сина, бачимо і негативний, що проявляється в неналежному ставленні до батьків та оточення. Дітям властиві надмірна самовпевненість, егоїстичність, гордість, що виявляються в зовнішньому вигляді та поведінці. Доповнює негативно представлений образ сина суспільна думка, сприйняття його як нечесної людини.

Отже, у художніх творах І. Франка представлено образи дітей різних вікових категорій, кожна з яких має свої особливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабаш-Ревак О. Мовний образ парубка в українських фольклорних і етнографічних текстах. Львів : Піраміда, 2013. 364 с.
2. Брікнер Т. Мовний образ природи в художній прозі Івана Франка : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Львів, 2020. 276 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
4. Гурова О. Семантика слів дитя, дитина як репрезентант класифікаційних характеристик віку дитини. *Вісник Харківського національ-*

ного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Філологія». 2016. № 74. С. 154–159.

5. Зелінська О. Мовні засоби змалювання дітей в українському художньому дискурсі. *Філологічний часопис.* Умань, 2017. Вип. 2. С. 119–131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/filoljour_2017_2_14.
6. Калько В. Вербальна репрезентація концепту «діти» в українських пареміях. *Мовознавчий вісник.* Черкаси, 2012. Вип. 14–15. С. 271–279. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mv_2012_14-15_43.
7. Ковальчук Н. Концепт дитини і дитинства у творчості Варвари Чередниченко. *Science and Education a New Dimension : Philology.* 2013. Т. 11. С. 136–140.
8. Матвеев В. Іменники на позначення дитячого віку. *Культура слова.* Київ, 1984. Вип. 27. С. 48–53.
9. Словник фразеологізмів української мови / уклад. : В. Білоноженко та ін. ; відп. ред. В. Винник. Київ : Наукова думка, 2003. 786 с.
10. Семиряк В. Номінація дитини в українській мові. *Вісник Запорізького державного університету. Філологічні науки.* 2002. № 3. С. 118–121.
11. Трушко О. Соціально-індивідуальна природа сімейної комунікації в художньому дискурсі Івана Франка : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Львів, 2013. 20 с.
12. Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. Київ : Наукова думка, 1976–1986. Т. 14–22.
13. Щепанська Х. Мовний образ серця в баладах Т. Шевченка. *Вісник Львівського університету. Серія «Філологічна».* 2012. Вип. 57. С. 156–161. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/philology/article/view/1990/2050>.

REFERENCES

1. Barabash-Revak, O.V. (2013). *Movnyi obraz parubka v ukrainskykh folklornykh i etnografichnykh tekstakh* [The linguistic image of a parubok in the Ukrainian folklore and ethnographic texts]. Lviv: Piramida.
2. Brikner, T.V. (2020). *Movnyi obraz pryrody v khudozhnii prozi Ivana Franka* [The language image of nature in the Ivan Franko's artistic prose] (Candidate's thesis). Ivan Franko National University of Lviv. Lviv.
3. Busel, V. (Ed.) (2005). *Velykyi tлумачnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Large dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv; Irpin: Perun.
4. Hurova, O.M. (2016). *Semantyka sliv dytia, dytyna yak reprezentant klasyfikatsiinykh kharakterystyk viku dytyny* [The semantics of words dytya, dytyna, as a representant of qualification

- characteristics of age]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriiia "Filolohiia"*, 74, 154–159.
5. Zelinska, O. (2017). Movni zasoby zmaliuvannia ditei v ukrainskomu khudozhnomu dyskursi [Lingual means of depicting children in the Ukrainian artistic discourse]. *Filolohichni chasopys*, 2, 119–131.
  6. Kalko, V. (2012). Verbalna reprezentatsiia kontseptu dity v ukrainskykh paremiakh [Verbal representation of concept "children" in the Ukrainian bywords]. *Movoznavchyi visnyk*, 14–15, 271–279.
  7. Kovalchuk, N.P. (2013). Kontsept dytyny i dytynstva u tvorchosti Varvary Cherednychenko [The concept of Child and Childhood in Fiction by Varvara Cherednychenko]. *Science and Education a New Dimension: Philology*, 12, 136–140.
  8. Matvieiev, V.I. (1984). Imennyky na poznachennia dytiachoho viku [The nouns to indicate children's age]. *Kultura slova*, 27, 48–53.
  9. Vynnyk, V.O. (Ed.) (2003). *Slovnyk frazeolohizmiv ukrainskoi movy* [Dictionary of phraseology of Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka.
  10. Semyriak, V.D. (2002). Nominatsiia dytyny v ukrainskii movi [The child's nomination in Ukrainian Language]. *Visnyk Zaporizkoho derzhavnoho universytetu. Filolohichni nauky*, 3, 118–121.
  11. Trumko, O.M. (2013). *Sotsialno-indyvidualna pryroda simeinoi komunikatsii v khudozhnomu dyskursi Ivana Franka* [Social and individual nature of family communication in the artistic discourse of Ivan Franko] (Extended abstract of candidate's thesis). Ivan Franko National University of Lviv. Lviv.
  12. Franko, I. (1976–1986). *Zibrannia tvoriv: u 50 t.* [Slovnyk frazeolohizmiv ukrainskoi movy]. (Vols. 14–22). Kyiv: Naukova dumka.
  13. Shchepanska, Kh. A. (2012). Movnyi obraz sertsia v baladakh T. Shevchenka [The language image of heart in ballads by T. Shevchenko]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filolohichna*, 57, 156–161.